

HANS EGEDE-FRIMÆRKERNE

TRE SÆRMÆRKER I ANLEDNING AF 250-ÅRET FOR HANS EGEDES ANKOMST TIL GRØNLAND

Af redaktør *Ib Eichner-Larsen*

Hans Egede må have frosset bravt omend med anstand under sit mangeårige ophold i Grønland. Det er sikkert og vist. Den påklædning, han førte sig frem i, var alt andet end egnet til klimaet under polarcirklen, men uanset frost og snestorme bevarede han sin europæiske klædedragt i en bevidst eller ubevidst modvilje mod at anerkende den lokale befolknings praktiske og varme form for beklædning. Det var som om han i det ydre ville holde den grønlandske klædedragt på afstand fra sit virke som kristen missionær; som om han i klædedragten fandt mindelser om grønlændernes hedenskab, åndemaning, tro på amuletter o. s. v.

Det var blot en enkelt af de ting, tegneren Jens Rosing måtte beskæftige sig med og sætte sig nøje ind i, da han af Grønlands Postvæsen fik til opgave at tegne de to Hans Egede-frimærker, der i denne sommer skal markere 250-året for Hans Egedes ankomst til Grønland. Der skal nemlig mere til at tegne et frimærke end blot den manuelle færdighed – evnen til også på papiret at få en hest til at ligne en hest. Der kræves ud over inspiration, indleven i situationen, en kende psykologi, kendskab til etnografi, geografiske forhold, meteorologi, ja i det foreliggende tilfælde endog til skibsbygning. Ikke så sært, at det er vanskeligt at lave et ordentligt frimærke.

Da Jens Rosing skulle danne sig indtrykket af Hans Egedes påklædning, havde han i erindring dels det portræt, der hænger i kirken i Julianehåb, dels Hans Egedes samtidige, Ludvig Holberg. Vel var de begge ud af den intellektuelle kreds, men der var dog grund til at tro, at Hans Egede var knap så elegant klædt som comedieforfatteren, i hvert fald ikke på rejsen til Grønland.

Grønlands Postvæsen har, da dette skrives, netop frigivet udseendet af det første af de to Hans Egede-frimærker, der udsendes i Grønland, henholdsvis den 6. maj (markerende afrejsen fra Bergen) og 3. juli (250 årsdagen for ankomsten til det senere Godthåb). Det viser Hans Egede og Gertrud Rask ved rælingen af „Håbet“, det skib, som bragte dem til Grønland i 1721. Det er selve mødet med den kommende arbejdsmark, der er fastholdt i dette mærke.



– Motivet havde jeg sådan set i hovedet, så snart jeg af Grønlands Postvæsen havde fået til opgave at tegne dette mærke. Jeg så ægteparret for mig efter den meget hårde sejlads fra Bergen. Sørejsens trængsler var til ende, men hvad lå forude? Hvordan ville de blive modtaget af den lokale befolkning? Var det hele urealisabelt. De stod der i stille eftertanke ... lidt beklemmt ved situationen.

Hans Egede måtte efter tidens skik have været iført en skødefrakke, der nåede neden for knæbenklæderne, men ikke så lang, at den dækkede de lange, hvide, stramtsiddende strømper. På hovedet en trekantet hat à la Holberg, på fødderne sko med sølvspænder. I det hele må han have været lidt tarveligt klædt, absolut ikke præget af den elegance, som Holberg omgav sig med. Gertrud Rask ligeledes enkelt klædt. Ingen kniplinger, ingen overflødig pynt – og dog begge som lidt fremmede fugle i den barske, arktiske natur.

Om selve indsejlingen fortæller Rosing, at han har erfaring for, at vinden ved indsejlingen til Godthåbsfjorden meget ofte er i sydvest, og som følge deraf måtte et sejlskib krydse ind. Under disse manøvrer ville det uvægerligt komme til at ligge sådan, at missionærparret ville få direkte udsigt til det karakteristiske klippeparti Sadlen om styrbord. Derfor valgte han dette fjeld som det optiske midtpunkt i mærket – et fast udgangspunkt for motivets opbygning, akkurat som det var et kende-mærke for datidens søfarende.

– „Håbet“ var, fortsætter Rosing, efter det, jeg har fået oplyst, en pink – en hollandsk skibstype, som førte tre master. Det var dengang meget anvendt som handelsfartøj, men kunne være lettere armeret, og „Håbet“ har nok været bevæbnet med i hvert fald en enkelt kanon. Da jeg nåede til dette punkt i min tegning, søgte jeg bistand hos min ven, direktør Sigurd Øst Hansen, som ved en forfærdelig masse om gamle skibstyper, og han fandt en bunke materiale frem: Gamle stik, beskrivelser og



*Træfiguren fra
Håbets Ø.*

billeder, så jeg vidste, hvad jeg havde at rette mig efter. Derfor skulle skibets rigning og de øvrige detaljer, som fremgår af mærkebilledet, være helt igennem korrekte.

Foruden dette mærke, som får 60 øre som pålydende, har Rosing tegnet det følgende mærke til minde om Hans Egede — et mærke, som får samme pålydende, men med et tillæg på 10 øre til fordel for Den grønlandske Kirkesag. På dette mærke er det ikke den lidt ængstelige missionær, der skildres. Han færdes nu hjemmevant blandt grønlænderne, og man ser ham sammen med sin hustru i samtale med en gammel grønlandsk åndemaner og hans kone ... mødet mellem kristendommen og hedenskaben. Atter er der en konkret geografsk baggrund for mærket, nemlig Kangeq, Håbets Ø ud for kysten, hvor Godthåb kom til at ligge.



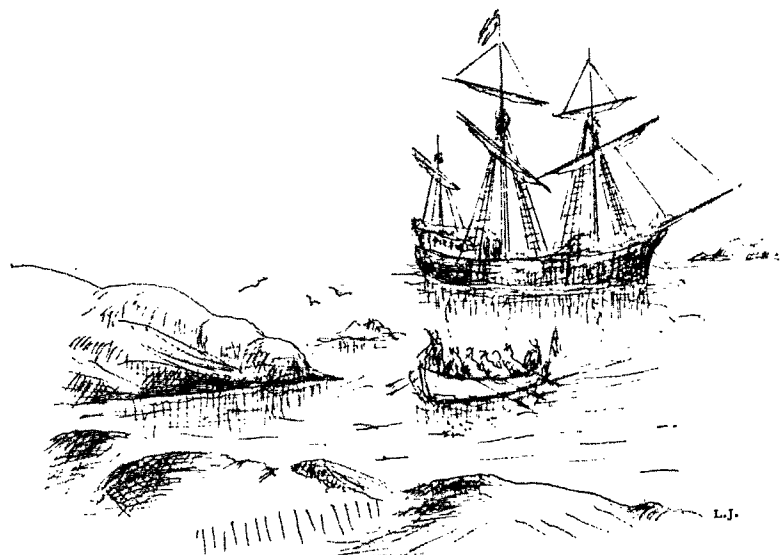
Her er der særlig grund til at hæfte sig ved de grønlandske dragter, for også disse er baseret på omfattende studier.

Det er almindelig bekendt, at Jens Rosing er en alsidig begavelse, som ud over de kunstneriske talenter dyrker interesser som etnografi, folkløse og mange andre af de beslægtede videnskabsgrene. Da han nu skulle tegne disse grønlandere fra 1721, kombinerede han dels sine indtryk fra de ældste gengivelser af grønlandere, de enestående malerier, som findes på Nationalmusæet, med erindringen om en træfigur, som opbevares på Landsmusæet i Godthåb. Den blev fundet af John Egede fra Kangeq sommeren 1966 i en nedstyrtet brink, netop på Håbets Ø, og den havde skikkelse af en kvinde, udstyret med en karakteristisk ret stor hætte på pelsen. Det er en hættetype, som i modereret form fremdeles kan findes hos Thuleeskimoerne. Med denne dragt udstyrede han frimærkets grønlandske kvinde.

– Manden, åndemaneren, fortsætter Jens Rosing, er iført en tarmskinsanorak, en inderpels med skøder, lange, vide bukser til knæene – de kan minde om Bermudashorts – og temmelig lange kamikker med overtrækskamikker, der går til midt på læggen. Alt ialt skulle disse grønlandske klædedragter være i nøje overensstemmelse med de oplysninger, vi har om ældre grønlanderes påklædning på Hans Egedes tid.

Det er således udprægede fortællende, næsten etnografiske frimærkemotiver, der kommer til at præge de to grønlandske emissioner i Hans Egede-året, og man må beundre den kunstner, som på et billedfelt, der måler $23,6 \times 31$ millimeter, formår at samle alt dette, som det her har taget sider at beskrive. Det er med stor forventning, man ser frem til disse mærker in natura.

Derimod er spændingen knap så stor for så vidt angår det mærke, Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet udsender den 17. maj i samme anledning. Grafikeren Povl Christensen udformer dette mærke som et portræt af Hans Egede, men her er Grønlands Postvæsen kommet generaldirektoratet i forkøbet, for et sådant mærke fik man i Grønland allerede i 1958. Det markerede 200-året for Hans Ege-



*Hans Egedeip Giertrud Raschigdlo kalatdlit nunanut pineranit ukiut 250-ingorneranut erqausutigssaq.
250 års mindet for Hans Egede og Giertrud Rasch's ankomst til Grønland.*

Udgivet af »Den grønlandske kirkesag«.

des død, og det var den meget benyttede, omhyggelige tegner Viggo Bang, som lagde hånd til dette portræt.

Tilbage står endelig at nævne, at Grønlands Postvæsen markerer udsendelsen af sine to frimærker med særstempler at anvende alene på udgivelsesdagen. Stemplet den 6. maj anvendes naturligvis i Godthåb, og det er som mærket tegnet af Jens Rosing. Her fik han rigtig brug for vennens skibstegninger, for stempelmotivet er „Håbet“ i konturer og for fulde sejl. Stemplet den 3. juli får en salmebog som motiv.

Den grønlandske Kirkesag, som får glæde af velgørenhedstillægget på Hans Egede-mærke nr. 2 i Grønland, lod fremstille specielle førstedags-kort til frankering og særstempling henholdsvis den 6. maj og den 3. juli eller gennem et særligt arrangement med begge førstedagsstemplinger på samme kort. Dette sidste kunne lade sig gøre ved landsprovstens bistand, idet han opbevarede kortene, som skulle dobbeltstemples, indtil sidste mærkes udgivelsesdag, hvorpå de blev befordret til adressaterne.

Kortet er tegnet af den grønlandske kunstner Lauritz Jessen, der bor i Danmark ... en alsidig kunstner, der tegner, maler akvareller, laver relieffer med grønlandske motiver og skærer i ben. Det var forstanderen på Grønlænderhjemmet i Hellerup, Poul Madsen, som gav ham opgaven. Lauritz Jessen løste den på smukkeste måde. Motivet blev Hans Egedes landgang i Kangeq, en nydelig tegning i harmoni med de to særfrimærker.